

Demokrati och välfärd ur ett ideologiskt perspektiv

-En Idéanalys av Socialdemokraternas partiprogram och
Moderaternas idéprogram med fokus på begreppen demokrati och
välfärd

Avdelningen för mänskliga rättigheter
Historiska institutionen
Kurskod: MRSG31
Termin: 3:e terminen 2015
Författare: Daniel Källqvist
Handledare: Olof Beckman och Christopher Collstedt
Omfång: 11 296 ord

Abstract

Syftet med denna uppsats är att förstå vad de största skillnaderna är ideologiskt sett hos Socialdemokraterna och Moderaterna genom att studera begreppen demokrati och välfärd i deras partiprogram samt idéprogram. Min teori baseras på Matilde Millares avhandling där hon påpekar att det idag enbart har skett en ideologisk utveckling, inte att det skulle finnas en överideologi eller en ickeideologi. Som metod för att studera detta använder sig studien av en idéanalys för att på så sätt finna de kluster av begrepp och idéer som omgärdar demokrati och välfärd och som kan hjälpa till att skapa en uppfattning om vilken ideologi som bäst passar in på begreppen. Resultatet blir att det finns tendenser av olika sorters ideologier i båda programmen vilket gör att de kan anses stå nära varandra politiskt, även om frihetsbegreppet tolkas helt olika i parti- respektive idéprogrammet. De ideologier som genomsyrar parti- och idéprogrammet är liberalism, konservatism och reformistisk socialism.

Nyckelord: *Demokrati, Välfärd, Moderaterna, Socialdemokraterna, Ideologi, Frihet*

Innehållsförteckning

1 Inledning	4
1.1 Problemformulering, syfte och frågeställningar	4
1.2 Material	5
2 Teori	7
3 Metod	8
4 Forskningsöversikt	10
5 Analys	14
5.1 Moderaternas definition av demokratibegreppet	14
5.2 Moderaternas definition av välfärdsbegreppet	19
5.3 Socialdemokraternas definition av demokratibegreppet	21
5.4 Socialdemokraternas definition av välfärdsbegreppet	26
6 Sammanställning, jämförelse och slutsats	28
Referenser	31

1. Inledning

Politik är något som styr varje människas vardag. Det är ett ämne som cirkulerar våra liv varje dag och finns att läsa och höra om i tidningar, radio, tv, mobilen, på surfplattan och på datorn. Olika mätningar görs över vilket parti som är störst, vilka som ökar i väljarantal samt vilka som sjunker. Politikerna försöker locka nya väljare genom att anpassa politiken och komma med löften som ska göra att fler människor röstar på dem, och kommer samtidigt med lösningar på samhällsproblem och idéer över hur vår gemensamma välfärd ska bli bättre och bättre. Politiken rör upp känslor och skapar demonstrationer, debatter, och ibland även skandaler. Den har skapat det samhälle vi lever i idag och kommer troligtvis att vara med och skapa vårt samhälle om 100 år framöver. Även om alla politiska partier använder samma begrepp kan det betyda olika saker beroende på vem eller vilka det är som talar.

Två centrala begrepp, och som ligger till grund för hur vårt samhälle ska fungera, är demokrati och välfärd. Hur politiker definierar dessa begrepp påverkar alla som lever i det svenska samhället. Därför är det också mycket intressant att göra en idéanalys av våra två största partier, nämligen Socialdemokraterna och Moderaterna, för att se i vilka sammanhang de använder dessa begrepp.

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställning

Det politiska klimatet idag är inte som förr då ett parti kunde få egen majoritet i riksdagen. Idag ser situationen annorlunda ut i och med att fler partier har tagit steget in och kan därför vara med att påverka den politiska dagordningen. I november 2013 gjordes en undersökning av Statistiska centralbyrån som visade hur väljare hade förändrat sin partisympati inför valet 2014. Det intressanta som går att urskilja är att väljarna har gått åt alla möjliga olika håll. Störst är förlusten av väljare för Moderaterna till Sverigedemokraterna och Socialdemokraterna, genom att förlora 1.9 procent av sina väljare till vardera parti, men i det stora hela har dock alla partier någon typ av förlust av väljare.¹ Detta kan ge en antydning om det faktum att dagens politik inte skiljer sig i stora drag

¹ SCB, Partisysmpatiundersökningen (PSU) november 2013, s 8.

ideologiskt sätt och speciellt inte mellan de största partierna Socialdemokraterna och Moderaterna som undersökningen visar.

Detta blir problematiskt för väljarna eftersom det gör det svårt att urskilja de skillnader som faktiskt finns mellan de olika partierna. Studiens syfte är att förstå vad de största skillnaderna är ideologiskt sett hos Socialdemokraterna och Moderaterna genom att studera begreppen demokrati och välfärd i deras partiprogram respektive idéprogram. Dessa två partier studeras eftersom de är Sveriges största partier och för att deras definition av olika begrepp är det som får störst påverkan på samhället eftersom någon av dem alltid innehar en regeringsställning. Det är inte säkert att studiens syfte kommer att få ett fullständigt resultat genom att bara studera dessa två begrepp i parti- respektive idéprogrammet, men demokrati- och välfärdsbegreppet är inte lexikaliska och används ofta analytiskt av partier för att anpassa deras definition till den världsbild som de ser som sin utopi. Studiens frågeställning blir därför; *hur skiljer sig demokrati och välfärdsbegreppet i Socialdemokraternas partiprogram och Moderaternas idéprogram?*

Frågeställningen kommer förhoppningsvis besvara hur de centrala skillnaderna ser ut ideologiskt genom att förstå begreppens innebörd genom närliggande begrepp och i vilket sammanhang begreppen används. Denna studie går mycket väl att koppla till ett människorätts perspektiv eftersom de stora partierna styr Sverige och därmed de levnadsvillkor som finns här. Deras syn på hur begrepp ska tolkas påverkar alla och skapar olika sorters samhällen. De nationella och internationella politiska krafterna styr mänskliga rättigheters utformning och användning, och därför är även en studie likt denna intressant eftersom politiska partier skapar diskurser, normer och strukturer som styr vår vardag.

1.2 Material

1.2.1 Primär- och sekundärmaterial

Det primärmaterial som kommer att användas i studien är Moderaternas idéprogram från 2013 och Socialdemokraternas partiprogram från 2013. Dessa program används av partierna för att formulera sina idéer och tankar kring hur samhället ser ut och deras visioner kring hur man ska förändra den rådande samhällsordningen. Detta blir ett bra underlag för studien att utgå ifrån för att ta reda på demokrati- och välfärdsbegreppets innebörd och i vilka sammanhang dessa används. Båda partierna har olika visioner och företräder dessutom en stor väljarskara vilket gör att deras definition av begreppen har stor betydelse då båda kan inneha en regeringsställning.

Ur en kritisk synvinkel går det att diskutera hur forskaren ska ställa sig till sitt primärmaterial. I detta fall är det viktigt att forskaren är medveten om att ett partiprogram är till för att locka väljare och skrivs ur en retorisk vinkel och kan därför inte klassas som objektiv. Definitionen från nationalencyklopedin säger att ett partiprogram kan visa ”vilka värderingar som ett visst politiskt parti säger sig företräda”.² Oftast är forskarens uppgift att urskilja argument eller definiera begrepp när hen analyserar ett partiprogram, och är då från början medveten om den retoriska och argumenterande funktion ett parti- eller idéprogram faktiskt har. Det som kan vara viktigt att tänka på är att ett parti- och idéprogram inte alltid reflekterar åsikterna av en hel väljarkår eller ens alla medlemmar i partiet. Det finns alltid människor som motsätter sig vissa punkter för att det inte passar in i deras idealbild. Detta kommer inte att tas i beaktning i analysen eftersom studien är till för att analysera partiernas offentliga parti- respektive idéprogram, men kan vara viktigt att påpeka då enskilda individer möjligtvis inte känner sig träffade av analysens slutsats.

Som sekundärmaterial så kommer studien att hänvisa till Reidar Larssons forskning ”Politiska ideologier i vår tid”. Denna kommer att användas i syfte att sammanlänka begrepp och dess innebörd med någon typ av ideologisk ståndpunkt för att kunna klargöra partiernas ideologiska ställning. Detta material kommer att presenteras tydligare i avsnittet som kallas ”forskningsöversikt”.

Det andra sekundärmaterial som kommer att användas är Matilde Millares avhandling kring hur begreppet valfrihet har förändrats genom historien, samt vilken betydelse det har idag i Socialdemokraterna och Moderaternas parti- och idéprogram.³ Denna avhandling innehåller dessutom studiens teoretiska utgångspunkt eftersom Millares talar om en ideologisk utveckling istället för en överideologi eller en icke-ideologi. Även denna källa kommer att klargöras tydligare i forskningsöversikten och även redogöras i teoriavsnittet då min teori grundar sig på hennes idéer.

Herbert Tingstens bok *Från idéer till idyll. Den lyckliga demokratien* handlar om Tingstens tro på att ideologierna har dött ut och ersatts av en överideologi.⁴ Detta kommer att presenteras djupare i avsnittet om forskningsöversikten men är viktig att nämna redan här eftersom Tingstens idéer kommer att återkopplas till i slutet av uppsatsen under min sammanställning, då hans idé kommer att jämföras med Millares idéer som är min teoretiska utgångspunkt.

² Nationalencyklopedin, sökord: *Partiprogram*, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/partiprogram>, visat: 2015-05-21.

³ Millares, Matilde, *Att välja välfärd; politiska berättelser om valfrihet*, Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet, Stockholm, 2015, s. 22.

⁴ Tingsten, H, *Från idéer till idyll: den lyckliga demokratien*, Norstedts, Stockholm. 1966, 9-27.

Tre andra studier som är viktiga och kan ge en mer övergripande bild kring den ideologiska situationen i Sverige, men även bidra med viktiga perspektiv i slutdiskussionen, är SOM-institutets nysläppta forskningsantologi om att väljare drar åt tre olika håll,⁵ Jonas Hinnfors text, *Socialdemokraterna: från vag klarhet till klar vaghet*, om hur Socialdemokraterna börjat rucka på sin ideologiska grund och där sakfrågor blir allt viktigare,⁶ samt rapporten *Ett liv efter nya Moderaterna* som diskuterar hur Moderaternas ideologiska utveckling stagnerat efter 2010 men att de under Reinfeldts tid förändrades ideologiskt sätt i socialpolitiska frågor.⁷ Alla dessa tre nämns bara kort här men kommer att få större utrymme i avsnittet om forskningsöversikten.

2. Teori

Ordet ideologi används idag för att beskriva en viss samhällsåskådning. Det handlar om ett antagande om verkligheten, värderingar och om handlingsnormer.⁸ En viktig roll för utvecklingen av begreppet i Sverige hade Herbert Tingsten som menade på att den mer öppna debatten och fri partibildning blir ”ideologiernas död” där det enbart finns en överideologi och att alla de stora partierna enbart har olika vägar att nå samma slutmål.⁹

Matilde Millares har gjort en avhandling om skillnader i begreppet ”valfrihet” mellan olika politiska partier. Genom detta är hennes fokus, precis som denna studie, att försöka urskilja om det finns ideologiska skillnader mellan Socialdemokraterna och Moderaterna. Hon redogör för dagens samlade generella åsikt om att dagens politik har blivit avpolitiserad mellan de största partierna, vilket i sin tur har gjort att nya partier fått en plats i riksdagen, däribland Miljöpartiet, Ny demokrati och Sverigedemokraterna.¹⁰ Hon hänvisar bland annat till Tingsten men också till Francis Fukuyama som menade på att efter Sovjetunionens fall domineras världen av den liberala demokratin och detta gör att det inte längre finns några stora idéstrider.¹¹

⁵ Bergström, Annika, Bengt Johansson, Henrik Oscarsson och Maria Oskarson (red.) *Fragment*. SOM-institutet, 2015

⁶ Hinnfors, Jonas, ”Socialdemokraterna: Från klar vaghet till vag klarhet.”, *Statsvetenskaplig Tidskrift*. 2015, Vol. 117 Issue 2. p137-152

⁷ Ekengren, Ann-Marie, Oscarsson, Henrik ”Ett liv efter Nya Moderaterna?”, *Statsvetenskaplig Tidskrift*. 2015, Vol. 117 Issue 2, p153-168

⁸ Nationalencyklopedin, sökord: *Ideologi*, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/ideolog>, Visat: 2015-05-14.

⁹ Tingsten, 1966, s 9-27

¹⁰ Millares, 2015, s.17.

¹¹ Millares, 2015, s.17-18.

Millares menar dock att det finns skillnader men att dessa bara är svårare att upptäcka i dagens samhälle eftersom de största partierna använder samma begrepp och ordval. Hon anser att det är forskarens uppgift att faktiskt undersöka vilka skillnader som finns ideologiskt. Den politiska förändringen ska enligt henne ses som en ideologisk utveckling snarare än en icke-ideologi.¹² Hon skriver att den ideologiska skillnaden inte går att finna direkt i begreppet utan vad som läggs i betydelsen till alla de närliggande begrepp som kopplas till valfrihet. Hon hänvisar dessutom till Michael Freeden som anser att ett begrepp är ideologiskt centralt om det är centralt i partiets ideologi som helhet. Millares menar dock på att det ideologiskt centrala kanske enbart går att urskilja genom att urskilja de närliggande begreppen.¹³ Hon hänvisar tillbaka till Freeden som menar på att de flesta begrepp går att finna i alla ideologier men att det inte är existensen som definierar dess innehåll utan hur begreppen länkas samman.¹⁴

Denna studie kommer att ha Millares idéer som fokus genom analysen för att se om det finns någon ideologisk skillnad idag mellan Moderaterna och Socialdemokraterna. Även om båda partierna har en liknande grundsyn på demokrati och välfärdsbegreppet kommer studien att fokusera på närliggande begrepp och hur dessa kopplas till demokrati- och välfärdsbegreppet. På så sätt borde det gå att urskilja det centrala i partiernas ideologiska ställning. Det ska dock påpekas att Millares menar på att det kan vara svårt att urskilja ideologier utifrån att enbart studera begreppen i olika politiska debatter och inte i praktiska sammanhang.¹⁵ Denna studie kommer enbart fokusera på begreppens betydelse i parti- och idéprogrammen eftersom det inte finns utrymme för en praktisk del. Det borde ändå gå att urskilja vissa skillnader och likheter i begreppens betydelse för att på så sätt få en viss uppfattning om partiernas ideologiska ställning.

3. Metod

Som metod till denna uppsats kommer studien att använda sig av en idéanalys. I en idéanalys analyseras politiska idéer i olika texter eller tal. Det är nämligen politiska idéer som formar människors övertygelser och har en stor betydelse för samhällets utveckling.¹⁶ Idéanalysen har

¹² *Ibid*, 2015, s.18-19.

¹³ *Ibid*, 2015, s. 204-205.

¹⁴ *Ibid*, 2015, s. 31.

¹⁵ *Ibid*, 2015, s.19.

¹⁶ Beckman, Ludvig, *Grundbok i idéanalys; Det kritiska studiet av politiska texter och idéer*, Santerus Förlag, Estland, 2005, s. 9.

ingen självklar struktur utan kan anpassas till materialet som är valt för studien. Det viktiga är alltså inte hur studien går tillväga utan vad för underlag studien ska undersöka och analysera.

Idéanalysens syfte ska vara att antingen beskriva, förklara eller att ta ställning till ett valt material.¹⁷

Till att börja med är det viktigt att förstå att beskrivningen av ett material egentligen är vetenskapens mest grundläggande verksamhet. En beskrivande idéanalys kan förklaras genom ”att med viss systematik sortera materialet på ett sätt som inte omedelbart eller konkret går att utläsa i materialet självt”. Metoden kan hjälpa skribenten att blottlägga oklarheter i materialets budskap. Även här är det viktigt att kunna tolka och analysera sina slutsatser. En beskrivande idéanalys syftar inte till att skribenten ska ta ställning till materialets uttalade premisser utan att istället ta ställning till hur exempelvis ett visst begrepp ska förstås i texten. Detta kommer att göras genom att jämföra begreppen demokrati och välfärd i Moderaternas idéprogram och Socialdemokraternas partiprogram. Det intressanta kan i ett sådant fall bli om det finns likheter där det förväntas att det ska vara skillnader och tvärtom.¹⁸

Studien kommer även att räkna ord och begrepp i primärmaterialet för att sedan jämföra likheter och skillnader i hur ofta begreppen används, eller om de inte används överhuvudtaget. Det går dock inte att enbart studera siffror då det krävs ett visst mått av argumentation för att förstå vad materialet säger. Dessutom kan ett begrepp ha olika innebörd från material till material och då är det viktigt att skribenten klargjort varför hen valt valda termer utifrån sin teoretiska utgångspunkt.¹⁹

För att kunna göra en idéanalys måste dessutom ett analysverktyg väljas och denna studie kommer att använda sig av *kluster* som verktyg. Det är alltså meningen att fånga upp olika begrepp i primärmaterialen som kan kopplas till huvudbegreppen demokrati och välfärd. Detta görs genom att bryta ut de termer som definierar demokrati och välfärd och se hur dessa beskrivs i texten, t.ex. hur demokrati kopplas till frihet. Sedan måste även detta utvecklas ytterligare genom att ställa sig frågan vilka kluster av ord som finns kring de termer som definierar demokrati och välfärd. T.ex. vilka ord kan kopplas till frihet i texten? Tänk det som att demokrati- och välfärdsbegreppet är stammen på två olika träd och som sedan har en del stora grenar, och dessa grenar har även de egna små grenar som är betydelsefulla för trädet. Det är även intressant att ta reda på om vissa termer som är kopplade till huvudbegreppen enbart används i något av parti- eller idéprogrammen. Slutligen får studien sammanställa det kluster av termer och ord som omringar huvudbegreppen för

¹⁷ Beckman, 2005, s.11 och 14.

¹⁸ *Ibid*, 2005, s. 48-54.

¹⁹ *Ibid*, 2005, s. 42-45.

att argumentera kring hur användningen av demokrati- och välfärdsbegreppet ska definieras. Det sista blir att jämföra de båda programmen och sedan dra en rimlig slutsats.

4. Forskningsöversikt

Reidar Larsson, "Politiska ideologier i vår tid"

Reidar Larsson tar upp hur ideologier har sätt ut genom historien och hur de ser ut i samhället idag, speciellt i Sverige. Sedan redogör Larsson för olika ideologier, så som konservatismen, liberalismen, reformistisk socialism, feminism, marxism etc. Det är en väldigt klar och tydlig struktur i Larssons text vilket gör det enkelt för läsaren att följa med. Han använder sig av dimensioner som verktyg i sin undersökning och med detta vill sägas att han använder sig av olika kriterier för att definiera en ideologi. Dessa är grundvärdering, människosyn, viktigaste enhet i samhället, metoder för samhällsförändring, politisk styrelseform, ekonomisk organisation samt utopi.²⁰

Larssons forskning är viktig för denna studie eftersom den hjälper till att urskilja ideologiska skillnader och likheter mellan Socialdemokraterna och Moderaterna. Dessutom har den gett en bra inblick i ideologins uppkomst och förändring fram till idag. Studien kommer försöka identifiera vilka idéer ur vilken ideologi som går att anpassa på primärmaterialens innehåll genom att först studera begreppen i primärmaterialiet för att sedan jämföra det med Larssons forskning. Det kommer säkerligen att finnas kopplingar mellan olika begrepp som gör att de går att sammanlänka med en ideologi.

Larsson är en viktig del i denna studie för att förstå ideologier men har annars ingen koppling till studiens forskningsområde. Han har valt att fokusera på hur en ideologi definieras och denna studies uppgift är att förstå vilken ideologi som passar in beroende på hur begrepp formas och vilken innebörd dessa får.

Millares, Matilde, "Att välja välfärd; politiska berättelser om valfrihet"

²⁰ Larsson, Reidar, *Politiska ideologier i vår tid*, Studentlitteratur, Lund, 2010.

Millares analyserar hur begreppet valfrihet används av Socialdemokraterna och Moderaterna på utbildningsområdet samt hälso- och sjukvårdsområdet. Genom att studera hur begreppet används på dessa välfärdsområden vill Millares kunna förstå hur den ideologiska utvecklingen ser ut i dagens samhälle. Hon tänker analysera begreppets innebörd på praktiska handlingar för att göra det lättare att urskilja vad begreppets innebörd får för reell mening i samhället. Hon vill analysera valfrihetsbegreppets föränderlighet över tid mellan Socialdemokraterna och Moderaterna och se hur det som centralt begrepp har förändrats i och med närliggande och perifera begrepp.

Denna studie innehåller många liknande delar som Millares behandlar. Den går nämligen också ut på att försöka förstå vad för innebörd centrala begrepp som demokrati och välfärd får hos Socialdemokraterna och Moderaterna genom att studera de närliggande och perifera begreppen. Däremot har denna studiens syfte inte till uppgift att studera föränderlighet över tid då detta inte är nödvändigt för att förstå hur skillnaderna ser ut idag. Millares har dock gett studien en teoretisk utgångspunkt och diskuterar samma problem som även denna forskningen, nämligen att ideologier idag är svåra att lokalisera i detta avpolitiserade samhälle.

Dock ska påpekas att vår forskning skiljer sig åt eftersom hon enbart undersöker begreppet valfrihet medan denna studie ska genomföra en analys av två begrepp. Dessutom fokuserar inte min forskning på några få områden som kan göra att begreppet blir smalt utan försöker att få fram en helhetsbild genom att analysera parti- respektive idéprogrammet.

Herbert Tingsten, ”Från idéer till idyll. Den lyckliga demokratien”

Herbert Tingsten är en av de personer som bidragit mest kring forskningen om ideologier i Sverige.²¹ År 1966 kom Tingsten ut med boken *Från idéer till idyll. Den lyckliga demokratien* där han diskuterar den avideologisering som genomsyrar samhället. Partier kan idag ha spår av flera ideologier i sitt partiprogram och kan därför komma att kallas för exempelvis liberalsocialistiskt konservativa. Tingsten menar på att partierna i dagens Sverige, och flera andra västerländska länder, har accepterat delar av varandras politik och detta beror enligt honom på att de stora partierna förstått att en demokrati inte kan överleva i ett samhälle där ideologierna är starka. En lycklig demokrati nås endast genom att ideologierna dör.²²

²¹ Nationalencyklopedin, sökord: *Ideologi*, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/ideolog>, Visat: 2015-05-26.

²² Tingsten, H, 1966.

Tingsten ansågs vara pionjär inom studiet av politiska ideologier. Han var en av de första som menade på att en ideologi faktiskt kunde kritiseras och utvärderas. Hans idéer har gått i arv och används idag genom att argumentera för och emot politiska texter.²³ Denna boken skrevs 1966 och är därför väldigt gammal och möjligtvis inte anpassad till det samhälle som finns idag. Tingstens forskning är dock väldigt viktig för denna studie på det sättet att min teoretiska utgångspunkt är en kritik just mot Tingstens sätt att beskriva dagens samhälle som avideologieserad. Hans arbete kommer att återkomma i sammanställningen av analysen för att jämföra med min teori, nämligen Millares idé om en ideologisk utveckling, för att se vilken av teorierna som möjligtvis har störst fäste i dagens Sverige.

SOM institutet, *Fragment*

SOM institutet (Samhälle, Opinion och Medier) på Göteborgs universitet har precis publicerat sin 63:e rapport som heter *Fragment*, där forskare slår fast att väljare drar åt tre olika håll. Det är inte samma uppdelning längre mellan vänster- och högersympatier, utan idag så kan sakfrågor stå i centrum istället för de stora frågorna som statens roll i ekonomin eller den offentliga sektorns storlek. Ett bra exempel på detta är Sverigedemokraterna som lockat till sig väljare som tröttnat på Sveriges migrationspolitik och vill se denna förändras i största möjliga mån. Det traditionella och nationella har börjat ställas mot det globala och delar upp väljarna i olika läger. Detta skapar även en situation i riksdagen där ett parti inte längre kan få majoritet utan måste söka hjälp av andra partier, vilket gör att det kompromissas i vissa sakfrågor där olika partier kan komma överens. Detta menar forskarna är några av anledningarna till att Sverige håller på att fragmenteras ideologiskt.²⁴

Denna forskningsrapport är viktig på det sättet att den diskuterar bakomliggande faktorer till hur Sverige är på väg att röra sig ideologiskt sätt och ger en väldigt modern syn kring till den politiska situationen i Sverige.

Jonas Hinnfors ”Socialdemokraterna: Fran klar vaghet till vag klarhet”

Jonas Hinnfors diskuterar i denna forskningsrapport hur den svenska socialdemokratin förlorat en stor del av sitt stöd i de senaste valen och detta menar han på går att koppla till att Socialdemokraterna börjat rucka på sin ideologiska grund. Han menar att problemet ligger i att

²³ Beckman, Ludvig, *Herbert Tingsten - idékritikens fader*, Statsvetenskapliga förbundet, Statsvetenskaplig Tidskrift 2006, årg 108, nr 3, s 317.

²⁴ Bergström, Annika, Bengt Johansson, Henrik Oscarsson och Maria Oskarson (red.) *Fragment*. SOM-institutet, 2015

Socialdemokraterna accepterat Alliansens skattesänkningar utan några vilda protester och har på detta sätt förlorat sin trovärdighet när det gäller att stå upp för jämlikhet. Till valet 2014 började Socialdemokraterna dock att fokusera mer på sakfrågor inom viktiga politiska områden, som till exempel pensionsfrågan. De fick till och med sakfrågeägarskap, vilket betyder att flest väljare ansåg att de hade bäst svar på sakfrågor (förutom på den ”svenska ekonomin” vilket Moderaterna vann). Detta samt att de fann en koalitionspartner i Miljöpartiet gör att de vann valet före Alliansen. Problemet är att i vissa frågor ligger MP och Socialdemokraterna en bit ifrån varandra ideologiskt samtidigt som de inom partiet vill se reformer i samklang med partiets ideologi. Socialdemokraterna har alltid kunnat vila tryggt på sin ideologi så länge det funnits resurser men varit vilsna under stora kriser på 1990 och början på 2000-talet.²⁵

Denna forskning är ett bra exempel på varför en ideologisk tanke inte alltid kan få en reell plats i samhället eftersom omständigheterna inte tillåter att det sker. Forskningen har en stark sammankoppling med denna studie eftersom den diskuterar ideologiska problem i Sveriges största parti. Dessutom tar den upp bakomliggande orsaker till att Socialdemokraterna till viss del har förlorat sitt ideologiska fäste.

Ann-Marie Ekengren, Henrik Oscarsson ”Ett liv efter nya Moderaterna?”

Denna forskningsrapport, skriven av Ann-Marie Ekengren och Henrik Oscarsson, ger olika förklaringar till varför Moderaterna förlorade valet 2014. Fokus ligger bland annat på att de sedan 2010 inte haft någon ideologisk utveckling och därför inte kunnat besvara de frågor som väljarna ställde. Ekengren och Oscarsson menar dock att Moderaterna fram till 2010 gjorde en ideologisk förflyttning genom att närma sig den politiska mitten, och att Nya Moderaterna har fått kritik för att acceptera den Socialdemokratiska synen på välfärdsstaten. Ett exempel på det är att Moderaterna anser att det ska löna sig att arbeta där tanken grundar sig på individens frihet men också på att alla ska bidra till det gemensamma. Moderaterna har fortfarande en liberal ideologi men med plats för konservativa idéer när det kommer till socialpolitiken menar Ekengren och Oscarsson, vilket har gjort att de försvunnit in i ett mittenskiot på vissa viktiga politiska frågor.²⁶

Denna analys är väldigt viktig att notera då den, tillsammans med ovanstående forskning om Socialdemokraterna, beskriver hur samhällsklimatet ser ut idag och accepterar ideologiska

²⁵ Hinnfors, 2015, s 137-152

²⁶ Ekengren, Oscarsson, 2015, s 153-168

förändringar i båda partierna. Tillsammans bildar dessa forskningsrapporter en bild av hur våra största partier har börjat acceptera varandras politik till viss del.

5. Analys

5.1 Moderaternas definition av demokratibegreppet

Det demokratiska samhällsbygget vilar på idén om rättstat, äganderätt och skydd av varje människas frihet.²⁷

Demokrati förknippas med tre begrepp i detta fall: en rättstat, äganderätt och ett skydd av varje människas frihet. Detta går tydligt att koppla till John Lockes liberala idé om rätten till liv, frihet och egendom.²⁸ Den första analysen blir vad som definierar en rättstat. En rättstat definieras enligt Moderaterna som;

Moderaterna värnar en stark grundlag med en tydlig rättighetskatalog, oberoende domstolar och en ordningsmakt i medborgarnas tjänst, där alla är lika inför lagen och svensk lag gäller lika för alla i hela landet. Sverige ska ha en egen försvarsförmåga och tillsammans med andra kunna försvara liv, frihet och rättigheter mot inre och yttre hot.²⁹

En rättstat definieras med oberoende domstolar och en stark grundlag där alla är lika inför lagen. En intressant aspekt ur det hela är att Moderaterna efter tidigare nämnda citat även väljer att nämna att Sverige ska ha en egen försvarsförmåga som kan stå emot yttre och inre hot. Detta kan tolkas som att rättsstaten även ska innefatta ett starkt försvar, och sedan tidigare är det även känt att Moderaterna vill ansluta sig till Nato.³⁰ Detta går att sammanlänka med konservativa värden om att Sverige ska ha en stark rättsordning och stabilitet.³¹ Eftersom rättsstaten dessutom kopplas ihop med grundlagen kommer den att kopplas till hur den politiska demokratin ska se ut.

²⁷ Nya Moderaterna, ”Ansvar för hela Sverige”, Moderaternas idéprogram, 2013, s 3.

²⁸ Larsson, 2010, s 31.

²⁹ Moderaternas idéprogram, 2013, s 3.

³⁰ Nya Moderaterna, ”Nato”, <http://www.moderat.se/forsvar/nato>, Publicerad: 2015-03-20, visat: 2015-05-18.

³¹ Larsson, 2010, s 50.

En stat baserad på möjligheten att i fria val avsätta dem som styr och respekt för enskildas rättigheter är den enda legitima grunden att bygga ett samhälle på. Vi tror på tanken om en representativ parlamentarisk demokrati. Vi tror också att lokalt självstyre är en viktig del av Sverige och hur vi vill att vårt land ska gestalta sig.³²

I detta citat så fångar Moderaterna upp bilden av hur demokratin i Sverige ska se ut. Genom att tro på fria val och respekt för den enskildes rättigheter ser man till att folket får bestämma och att inte politikerna i grunden styr utan att samhällets samlade bedömning avgör i vilken riktning Sverige bör föra sin politik. Sedan tror liberaler på en ”närmedemokrati”, alltså mindre politiska enheter för att väljarna ska komma närmre de politiska representanterna.³³ Detta är grunden till varför Moderaterna betonar vikten av ett lokalt självstyre.

Analysen av begreppet ’rättstat’ är kanske inte helt förvånande för ett av Sveriges största partier och kan egentligen syftas vara en självklar del för alla stora partier i ett modernt Sverige. Det är dock viktigt att analysera även det mest självklara för att på så sätt få reda på grundstenen för att därefter analysera det som gör att partiet skiljer sig från andra partier. Det är dessutom viktigt eftersom rättsstaten är det första som nämns i meningen om hur demokratibegreppet ska definieras och kan därför tolkas som någonting extremt viktigt för att en demokratiskt stat faktiskt ska kunna fungera.

Nästa begrepp att analysera är ’äganderätt’ vilket är mycket mer komplicerat än en ’rättstat’. Det är viktigt att redan från början göra klart att moderaterna starkt kopplar immaterialrätten till äganderätten.

Sverige ska tillhöra de länder som satsar på forskning och utveckling. Staten ska bidra till forskningen och goda villkor ska säkerställas även för privat kapital. För forskning och utveckling, men också för kultur och de kreativa näringarna krävs spelregler som gör det möjligt att tjäna pengar på upptäckter och verk. Immaterialrätten är en nödvändig inskränkning av äganderätten för att stimulera utveckling och skapande.³⁴

Att använda ordet inskränka kan göra att folk får en feluppfattning gällande immaterialrätten.

Immaterialrätten, som kort kan förklaras som icke fysiska föremål så som patent och forskningsstudier, är en nödvändig utveckling av äganderätten, som kan beskrivas som det fysiska ägandet av en materiell produkt. Som märks i nämnda citat så är immaterialrätten och äganderätten starkt sammankopplade och en intressant aspekt är att immaterialrättens tyngd ligger i hur

³² Moderaternas idéprogram, 2013, s 3.

³³ Larsson, 2010, s 37-38.

³⁴ Moderaternas idéprogram, 2013, s 19.

människor ska kunna tjäna pengar på forskning och utveckling. Det ska finnas goda villkor att förvärva ett privat kapital, även om staten kan bidra till forskningen. Människors idéer ska alltså spurras genom att staten inte ska sko sig på individers bekostnad utan uppfinningsriktighet ska betala för sig. Det går att urskilja liberalen John Stuart Mills idé om att tankefrihet och yttrandefrihet främjar utvecklingen av människors personlighet.³⁵

Äganderätten har som nämnts en stark koppling till ekonomi. Den egna inkomsten ses som en viktig grundpelare i människors vilja att skapa ett bättre samhälle.

Vi tror på en social marknadsekonomi, där bejakas den dynamik och utveckling som marknadsekonomi och fri företagsamhet möjliggör, och samtidigt betonas det ansvar var och en har för helheten. Det är så en hållbar tillväxt och bra välfärd i livets olika skeenden möjliggörs. Genom eget arbete och egen försörjning läggs grund för både egen trygghet och vår gemensamma välfärd.³⁶

Marknadsekonomi är en central del av moderaternas ekonomiska politik. Det finns därför en tydlig koppling till fri företagsamhet och hur eget arbete samt egen försörjning kopplas till äganderätten samt välfärden. Detta är ett spår in på nästa analys av välfärdsbegreppet men är även kopplat till demokratin och känns därför nödvändigt att nämna redan nu i studien. Marknadsekonomin, fri företagsamhet och egen försörjning, vilket är grunden för äganderätten, kopplas till den gemensamma välfärden och är därför väldigt viktig för samhället. Detta är liberala idéer men går även att koppla till konservatismen som motsätter sig en politisk styrning av den ekonomiska marknaden. De konservativa menar också att detta skapar en ekonomisk tillväxt, även fast de grundar det på att samhället består av en ”naturlig ojämlikhet” vilket Moderaterna inte menar.³⁷ Moderaterna betonar fri företagsamhet vilket är en tydlig koppling till konkurrens. Detta går att förena med ett konsumtionssamhälle som lever på att människor spenderar pengar så att företagen går runt. Som tidigare nämnts vill moderaterna uppmuntra uppfinningsriktighet men även individers rätt till handlingsfrihet så länge man inte skadar någon annan.³⁸

Avgörande för välståndsutveckling är väl fungerande institutioner som skyddar ägande och avtalsfrihet. Människor behöver frihet för att utveckla sin potential. Genom utbildning av hög kvalitet får alla verktyg att

³⁵ Larsson, 2010, s. 30.

³⁶ Moderaternas idéprogram, 2013, s. 16.

³⁷ Larsson, 2010, s. 52.

³⁸ *Ibid*, 2010, s. 30.

delta och utvecklas. Med effektivitet och rättssäkerhet i statlig förvaltning och administration läggs grunden för goda villkor för entreprenörskap och företagande.³⁹

Det är tydligt att äganderätten kopplas ihop med människans frihet. Att Moderaterna lägger så stark tyngd kring äganderätten ska fungera som en sporre för att människor ska utveckla sin uppfinningsrikedom och för detta krävs en stor frihet att utveckla sin potential. På så sätt får äganderätten även en stark koppling med rättsstaten och dess uppgift är att garantera alla människor den frihet som krävs för att få folk att vilja agera kreativt. Demokratibegreppet blir helt centralt eftersom man vill forma rättsstaten på så sätt att äganderätt och rätten till frihet får en central roll. Sverige är redan ett land öppet för fri företagsamhet och äganderätt men studien vill påpeka hur ett partis definition av ej lexikaliska begrepp kan få stor påverkan på samhället och ändra diskurser och normer, genom att koppla sina idéer om hur ett begrepp bör definieras med rättsstaten.

Det sista begreppet som hjälper till att formulera demokratibegreppet är 'frihet'. Moderaternas fokus kring frihet och att utveckla varje människas potential är extremt stor. För att ta ett exempel så nämner moderaterna 'varje människa' 17 gånger i sitt idéprogram jämfört med Socialdemokraterna som nämner det 5 gånger i sitt partiprogram. Det är en intressant skillnad utifrån mitt teoretiska perspektiv, nämligen att begrepp fylls med innehåll på olika sätt och detta definierar det centrala i ideologin. Att koppla frihet till 'varje människa' gör att individen hamnar i fokus av frihetsbegreppet och skapar på detta sätt en länk till demokratibegreppet.

Människan är utgångspunkten för nya Moderaternas politik. Våra värderingar kommer ur vår människosyn. Människan besitter en inre förmåga att utvecklas och bara genom frihet kan denna förmåga komma till sin rätt. Därför är frihet vårt viktigaste värde. Med friheten kommer rätten att få vara sig själv, ansvaret för sina egna val och kravet att respektera andra människors sätt att vara.⁴⁰

Detta citat visar klart och tydligt hur människans frihet är deras viktigaste värde. Det intressanta är deras koppling till att människan besitter en inre förmåga att utvecklas. Friheten sammanlänkas med rätten att vara sig själv och ansvaret för sina egna val. Rätten till att göra egna val är central i frågan om fri företagsamhet, marknadsekonomi, konkurrens och utvecklandet av idéer. Med betoning på ansvar och respekt speglar citatet individens uppgift att agera fritt i samhället bara ingen annan tar skada. Det kopplas även till Mills idé om att handlingsfrihet är en sporre för människors personliga

³⁹ Moderaternas idéprogram, 2013, s.14.

⁴⁰ *Ibid*, 2013, s. 2.

utveckling och även tanken på individens självförverkligande.⁴¹ Alla ska respektera varandra och ta ansvar för de val man gör, men det är viktigt att varje människa får göra sina egna val. Moderaterna är för en stat som är öppen och inte för reglerad till den grad att det hotar varje människas rätt att utvecklas, men staten måste också fungera som ett skyddsnät för de människor som för tillfället har det svårt.⁴² Den extrema tanken på Laissez faire (”låt bli”, eller att det inte ska finnas några regleringar för marknadsekonomin) som en av de första liberalerna Adam Smith introducerade⁴³ är ej inkluderat hos dagens moderater och visar att de har en förståelse av statens betydelse för de svaga.

Varje människa har oändligt och oförbrukbart värde. Oavsett etnicitet, kön, religion, sexuell läggning eller andra attribut och preferenser är människan just människa. Var och en har rätt att vara sig själv så länge man inte är till skada för andra. Samtidigt kan inte individualism och gemenskap ersätta varandra. Individualismens grund och förutsättning är förmågan att erkänna den andres rätt att vara olik och viljan att samarbeta för att kunna leva och utvecklas tillsammans.⁴⁴

Det intressanta med detta citatet är hur Moderaterna betonar vikten på hur gemenskap inte kan ersätta individualism och att individualismens förmåga är att erkänna den andra och att kunna samarbeta. Med gemenskap menar Moderaterna en gemenskap att kunna leva tillsammans i ett samhälle där alla accepterar alla åsikter och idéer. Friheten är fortfarande kopplat till individen men individen får inte använda sin frihet för att ta av någon annans frihet. Tanken kring individualismen är fortfarande central men fungerar enbart om människor respekterar varandra. Det intressanta med denna aspekt är att individen är central i en gemenskap istället för att gemenskapen skulle vara central. Liberalen Ronald Dworkin menar på att alla ska behandlas med hänsyn och respekt och ses som jämlikar, men därmed inte sagt att alla människor är lika. Bara alla har tillgång till lika möjligheter för att utvecklas så kan personer utvecklas på olika sätt.⁴⁵

Genom eget arbete skapar varje person möjlighet att fylla livet med innehåll. Med en egen inkomst kommer friheten att själv kunna förverkliga drömmar och leva ut intressen, men också tryggheten i att vara en del av en arbetsgemenskap och möta utmaningar tillsammans med andra. Vår övertygelse är att arbete har ett egenvärde.

⁴¹ Larsson, 2010, s. 30.

⁴² Moderaternas idéprogram, 2013, s 7.

⁴³ Larsson, 2010, s 27.

⁴⁴ Moderaternas idéprogram, 2013, s. 2.

⁴⁵ Larsson, 2010, s 32.

Tillsammans med andra gemenskaper, såsom familj och vänner, spelar arbetsgemenskapen en viktig roll i människors liv.⁴⁶

Frihet i koppling till arbete poängteras eftersom det tillsammans blir en viktig roll i en människas liv. För Moderaterna är arbete extremt viktig och man satsar på full sysselsättning.⁴⁷ Friheten blir därför med ett eget arbete att man får en egen inkomst och på så sätt kan man leva det liv man vill. För att återkoppla till en tidigare del av studien så är detta även en av grundtankarna när Moderaterna diskuterar äganderätten.

Det som blir extremt intressant med att studera frihetsbegreppet är dess starka koppling till ekonomin. Vi kan genom hela studien hittills se hur rättsstaten, äganderätten och friheten sitter ihop genom andra viktiga komponenter och där ekonomin spelar en väldigt central roll. Att klassa frihet som något kopplat till ekonomi gör att en koppling dras åt ett visst politiskt eller ideologiskt håll. Det har tidigare diskuterats i studiens början att demokratibegreppet inte har en lexikalisk definition och därför ofta kan vridas och vändas på det sätt som önskas. Att därför så tydligt koppla ekonomin till frihet skapar en tydlig bild av hur man vill att demokratin ska fungera. Moderaternas idéprogram bygger mycket på liberala idéer men det ska understrykas att konservatismen också till viss del bygger på den liberala tanken och de konservativa ser demokratin som central i konservatismens ideal vilket är viktigt att påpeka för analysens skull.⁴⁸

5.2 Moderaternas definition av välfärdsbegreppet

Bara genom att ha god ordning i de offentliga finanserna blir politiken ett stöd i varje människas livsprojekt. Moderaterna ska alltid prioritera ordning och reda i ekonomin. Bara då kan medborgarna vara trygga med att välfärden inte blir en tillfällig förmån utan en långvarig trygghet. En välskött ekonomi lägger grunden för goda villkor för entreprenörskap, företagande och forskning och därmed framväxten av nya jobb.⁴⁹

Välfärden grundas i att det är ordning och reda i de offentliga finanserna. Staten måste alltså kunna erbjuda säkerhet för människor att utvecklas och känna trygghet. Detta kan sammanlänka med den liberalism som började byggas upp på 1920- och 1930 talet då bland annat liberalen Bertil Ohlin kom med en ny teori hur man utjämnade ekonomiska konjunktursvängningar. Staten skulle bland

⁴⁶ Moderaternas idéprogram, 2013, s 6.

⁴⁷ *Ibid*, 2013, s. 4.

⁴⁸ Larsson, 2010, s 50.

⁴⁹ Moderaternas idéprogram, 2013, s. 5.

annat reglera pengamängden, och över- och underbalansera budgeten. Detta har gett större plats åt den offentliga sektorn och accepteras idag av de flesta liberaler.⁵⁰ Annars grundas välfärdstanken i 'arbete'. Välfärd är lika med företagande och forskning som bygger nya jobb och skapar ett bättre samhälle. Välfärden grundas alltså i ett samhälle som jobbar och arbetar hårt för att utveckla städer och landsbygd. Men citatet ovan visar ändå att staten har ett visst ansvar för välfärden. Den privata marknaden kan inte fungera ordentligt om inte staten har koll och jobben kommer inte finnas där om inte staten ser till att det finns jobb för alla. Välfärden är beroende av staten i grunden så att människan sedan kan utveckla välståndet än mer och utnyttja de möjligheter som staten ger. Som citatet dessutom visar skapar jobb andra jobb och detta skapar i sin tur en bättre välfärd. Friheten att själv ta ansvar, bygga företag och tjäna pengar är en central del i Moderaternas idéprogram som tidigare diskuterats. Det intressanta blir när moderaterna symboliserar välfärd med trygghet och att tryggheten skulle finnas hos staten för att sedan gå att utveckla. Att göra denna koppling visar att Moderaterna förstår betydelsen av en stat, även fast dess regleringar ska vara få.

Välfärdstjänster tillhör det människor efterfrågar mest. Här finns alla förutsättningar att utveckla verksamheterna med ännu högre kvalitet. De forskare, entreprenörer och företag som utvecklar läkemedel och teknisk utrustning gör stora och allt snabbare framsteg. Inom välfärdstjänsterna sjukvård, äldre- och barnomsorg och skola arbetar många engagerade människor som gör stora insatser för medmänniskor. Samtidigt finns hinder som gör att välfärden inte utvecklas så dynamiskt som den skulle kunna, som byråkrati, begränsat medarbetarinflytande, små möjligheter för brukarna att påverka samt föråldrade strukturer. En bättre välfärd kräver fortsatta reformer som öppnar upp för en mångfald av driftsformer, valfrihet och kvalitet.⁵¹

I detta citat kan man än en gång finna starka kopplingar mellan välfärd och arbete samt frihet. Det intressanta är vad som kopplas till jobb och arbete. Välfärden ska växa med hjälp av entreprenörskap och företagande och detta ska försöka regleras på ett sätt som gör det enkelt för företag att konkurrera med varandra och där människors uppfinningsrikedom får flöda. Det intressanta i detta är dock att Moderaterna menar att välfärden till viss del bromsas av "begränsat medarbetarinflytande". Detta kan kopplas ihop med kollektivavtal, och fackföreningar vilket tyder på att moderaterna förstår vikten av arbetarens rätt att kunna påverka för att inte skapa en för obalanserad maktbalans mellan arbetsgivare och arbetstagar. I detta går att finna tendenser av en reformistisk socialism och företagsdemokrati genom att framhäva de anställdas inflytande över

⁵⁰ Larsson, 2010, s 38.

⁵¹ Moderaternas idéprogram, 2013, s. 7.

företagens styrande.⁵² Fokus i Moderaternas idéprogram ligger till störst del på företag som utvecklar samhället och därför arbetsgivarens vikt för att skapa ett bättre samhälle. I detta citat så får dock arbetstägaren en central roll istället för arbetsgivaren vilket kan tyda på en förståelse för Moderaterna att den svaga behöver en gemenskap för att kunna använda sin frihet till fullo.

Moderaterna är ett ansvarstagande parti för hela Sverige. Våra idéer om frihet, trygghet och rättvisa vilar på kunskap och insikt erövrade över århundraden. Idén om demokrati och social marknadsekonomi har i praktiken visat sig vara överlägsna fundament att bygga samhällen på. En tydlig arbetslinje med drivkrafter för arbete och utbildning lägger grunden för ökat välbefinnande och tryggare välfärd. Jämställdhet, tolerans och öppenhet har visat sig inte bara vara rätt, utan också viktiga faktorer för att få ekonomin att växa. Idén att ekonomisk stabilitet är så viktig att den förutsätter såväl starka institutioner som tydliga regleringar och tillsyn delas av allt fler, även av många av dem som en gång motsatte sig marknadsekonomi. Ändå är det så att vår främsta insikt är den om våra egna och politikens begränsningar.⁵³

I detta citat finner vi kluster av termer och begrepp som går att koppla till välfärden. Utbildning och arbete är nära besläktade men också frihet, trygghet och rättvisa. Marknadsekonomi är starkt sammanlänkad med detta och bidrar alltså även det med en bättre välfärd. Det går att finna jämställdhet, öppenhet och demokrati. Det är intressant, och kanske en självklarhet, att demokratin och välfärden tillsammans behöver varandra och beror av varandra. Vi skulle inte ha någon välfärd utan ett fungerande demokratiskt samhälle men heller inte ett demokratiskt samhälle om det inte hjälpte till att bygga upp välfärden. Individens rättigheter påverkar alltså den gemensamma välfärden och är det som bygger samhället. Tanken på ”en tydlig arbetslinje” går att förknippa med John Stuart Mills tro på medborgaranda och gemenskap, att alla medborgare måste delta aktivt för att skapa den bästa välfärden.⁵⁴ Vi kan i detta citat urskilja allt det som studerats i texten och se hur alla små delar hänger ihop och tillsammans bygger de idéer som står i Moderaternas idéprogram. Välfärdens fördelning grundar sig i skickligheten av att vara företagare och entreprenör men staten ska ge en viss sorts trygghet till den som inte kan skapa sin egen välfärd.

5.3 Socialdemokraternas definition av demokratibegreppet

⁵² Larsson, 2010, s 88.

⁵³ Moderaternas idéprogram, 2013, s. 23.

⁵⁴ Larsson, 2010, s 36.

Socialdemokratin vill forma ett samhälle grundat på demokratis ideal och alla människors lika värde och lika rätt. Fria och jämlika människor i ett solidariskt samhälle är den demokratiska socialismens mål.⁵⁵

Socialdemokraterna lägger fokus på frihet, jämlikhet och solidaritet i sin definition av demokratin. I denna definition så är inte individen i fokus utan samhället som helhet och individen är enbart en del av det samhället och kan enbart fungera i samklang med andra. Ur en reformistisk socialistisk synvinkel betyder jämlikhetsläran att utjämna olikheter med politiska resurser, så som inkomstutjämning.⁵⁶ Det intressanta i citatet är att Socialdemokraterna vill ha ett samhälle grundat på ”demokratis ideal”. Eftersom det ända språkmässigt idealiska som finns med demokratin är ’folkstyre’ eller ’folkvalt’,⁵⁷ så är det intressant hur partiprogrammet försöker att retoriskt omfamna begreppet för att påverka hur människor ska uppfatta dess idealbild.

En intressant jämförelse som går att utföra är att räkna användningen av begreppet solidaritet i det båda programmen. I Moderaternas idéprogram så nämns solidaritet enbart 5 gånger och då är det antingen i samband med att varje människa kan växa i solidaritet med andra eller vikten av internationell solidaritet.⁵⁸ I Socialdemokraternas partiprogram nämns begreppet 14 gånger och där läggs istället vikten på att alla är beroende av varandra och att man tillsammans bygger upp samhället. Än en gång speglas vikten av närliggande begrepp till det centrala begreppet och dess betydelse det får i sammanhanget. Att använda ett begrepp flera gånger skapar dessutom en större igenkänningsfaktor för hjärnan. För Socialdemokraterna är alltså solidaritet av extrem vikt för att förstå sig på demokratin. Studien ska dock försöka i så stor mån som möjligt dela upp frihet, jämlikhet och solidaritet. Troligtvis kommer begreppen att flyta ihop till stor del men det är nödvändigt att försöka bryta upp analysen i olika delar för att verkligen gå på djupet i förståelsen av demokratibegreppet.

Demokrati förutsätter frihet från fattigdom och fruktan, men också frihet och möjlighet att utvecklas i gemenskap med andra människor. Därför måste de politiska friheterna bindas samman med grundläggande ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.⁵⁹

⁵⁵ Socialdemokraterna, ”Ett program för förändring,” Socialdemokraternas partiprogram, 2013, s. 4.

⁵⁶ Larsson, 2010, s 84.

⁵⁷ Nationalencyklopedin, *demokrati*, visat: 2015-07-28 <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/demokrati>

⁵⁸ Moderaternas idéprogram, 2013, s. 2, 4, 6, 21.

⁵⁹ Socialdemokraternas partiprogram, 2013, s. 5.

Frihet och demokrati sammanfaller i detta citat i två sammanhang. Det första är vikten kring att ha frihet från fattigdom och fruktan, alltså förtryck av något slag, men också i samband med att kunna utvecklas i en gemenskap med andra människor. Att koppla frihet till jämlikhet och gemenskap gör att individens personliga frihet sällan lyfts fram som det enskilt viktiga i frihetsbegreppet.

Demokrati menas alltså med en frihet för alla tillsammans och där individens frihet enbart kan existera om gruppens frihet också existerar. Socialdemokraterna lyfter även fram att gemenskapen enbart kan skapas om staten kan ge en stabil grund för människor att utvecklas på. Det skulle kunna gå att jämföra med att människor måste känna en viss trygghet för att på så sätt kunna fortsätta utvecklas tillsammans i en gemenskap. Som notis ska påpekas att Socialdemokraternas definition av de politiska friheterna är detsamma som Moderaternas, att Sverige ska ha fria val och där folket har rätt att tillsätta den regering de bäst finner lämpad för uppgiften.⁶⁰ De bekräftar alltså tidigt att de står för demokratins språkliga idealbild, nämligen ”folkvalt”. Den stora skillnaden mellan reformistisk socialism och liberalism är egentligen hur stor del av samhället som ska kontrolleras med politiska beslut.⁶¹

Demokrati är mer än en ordning för att fatta och verkställa beslut. Demokrati är ett värdesystem, som måste genomsyra hela samhällslivet. De medborgerliga fri- och rättigheterna bildar den nödvändiga utgångspunkten, men de är inte tillräckliga: de måste också byggas på med rätten till personlig utveckling, till social trygghet och till inflytande och delaktighet såväl i arbetslivet som i vardagslivet. Bara då kan människor delta i demokratin fullt ut. Därför måste demokratin utvidgas även på det ekonomiska och sociala området.⁶²

I detta citat får frihet en ökad betydelse genom att Socialdemokraterna vill utveckla de medborgerliga fri- och rättigheterna som är det grundläggande demokratiska friheterna i svensk lagstiftning. Dessa innefattar bland annat yttrandefrihet, mötesfrihet, demonstrationsfrihet, föreningsfrihet och religionsfrihet.⁶³ I detta citat vill man bygga ut dessa grundregler för att på så sätt kunna anpassa rättssystemet till sin egen definition av demokratibegreppet. De vill att alla ska ha rätt till personlig frihet, social trygghet och att människor ska ha ett inflytande på arbetslivet och vardagslivet. Frihet blir alltså tydligt hopkopplat med jämlikhet och gemenskap i detta fall. Det som går att urskilja är rätten till en personlig utveckling vilket då syftar till individens frihet och varje

⁶⁰ *Ibid*, 2013, s. 4.

⁶¹ Larsson, 2010, s 88.

⁶² Socialdemokraternas partiprogram, 2013, s. 6.

⁶³ Regeringskansliet, ”Grundläggande fri- och rättigheter”, *Regeringen och departementen*, <http://www.regeringen.se/sb/d/504/a/3027>, Publicerad: 13-02-2004, visat: 2015-05-14.

människas rätt. Den sociala tryggheten är statens ansvar att se till så att människor undviker att hamna i fattigdom. Att utvidga demokratin på det ekonomiska och sociala området tyder på att arbetstagare ska ha rätt att kunna påverka företagen och marknaden. Det handlar om att undvika för stora maktskillnader mellan arbetstagare och arbetsgivare för att inte en individ ska få allt för mycket makt. Det mest intressanta med detta citat är ändå hur Socialdemokraterna, liksom Moderaterna, vill skapa sin egen diskurs kring hur demokratin ska uppfattas och vad som ska vara dess 'idealbild'.

Socialdemokratin är en frihetsrörelse som utgår ifrån att friheten enbart är möjlig genom jämlikhet. Skillnader i makt mellan människor innebär skillnader i frihet. Målet för socialdemokratin är att utjämna dessa maktskillnader, för att på så sätt öka friheten i samhället. Maktskillnaderna i samhället låter sig inte fångas in på något enkelt sätt. När människors möjligheter påverkas av att de tillhör en viss grupp, visar detta på förekomsten av maktstrukturer. Klass, kön, etnicitet samt könsidentitet och sexuell läggning är några av de faktorer som avgör människors frihet, oberoende av vilka de är som individer.⁶⁴

I detta citat fångas jämlikheten och friheten på ett bra sätt. Människor är inte fria så länge det finns strukturer som påverkar jämlikheten. När man gör en jämförelse av begreppet 'maktstrukturer' i de båda programmen beskrivs det 9 gånger i socialdemokraternas partiprogram och inte en enda gång i moderaternas idéprogram. Det är en tydlig skillnad på hur man uppfattar vad jämlikhet är för något. Socialdemokraterna menar att den fria viljan hos individer inte kan fungera på rätt sätt eftersom det finns strukturer i samhället som hämmar vissa individers frihet. Jämlikheten får genom detta en enorm slagkraft och det går inte enligt socialdemokraterna att mäta frihet på individnivå just på grund av dessa maktstrukturer, som kön, patriarkat och klass. Även klass är ett sådant uttryck som nämns i Socialdemokraternas partiprogram 18 gånger och inte en enda gång i Moderaternas idéprogram (förutom "världsklass" men det har inte med ämnet att göra). Detta visar tydligt hur Socialdemokraterna omfamnar den klassiska beskrivningen av socialismen genom att prata om klassbegreppet.

Socialdemokratin vill låta demokratins ideal präglade hela samhället och människors inbördes förhållande. Medborgarnas gemensamma vilja, utvecklad i en fri och öppen debatt och uttalad i demokratiska val, är alltid överordnad andra maktanspråk och intressen. Demokratin har därför företräde före marknaden. Genom demokratin bestämmer medborgarna vilka principer som ska styra samhällsutvecklingen och hur uppgifter och ansvar ska fördelas mellan det gemensamma och det enskilda, mellan det offentliga och marknaden. Socialdemokratin vill att varje människa som medborgare, löntagare och konsument ska ha rätt och möjlighet att påverka produktionens inriktning och fördelning, arbetslivets organisation och arbetslivets villkor. I denna

⁶⁴ Socialdemokraternas partiprogram, 2013, s. 7.

strävan har fackföreningsrörelsen en central roll. Men också andra fria sammanslutningar, folkrörelser, ideella föreningar, bildningsorganisationer, miljörelser, konsumentorganisationer och kooperativa föreningar är viktiga för att bredda och fördjupa demokratin.⁶⁵

Detta är ett citat som binder ihop alla tre delar som definierar demokratin. Friheten dras till yttrandefrihet, att alla ska kunna vara med i en öppen debatt hur man vill att samhället ska styras. Och detta görs bäst i ett solidariskt sammanhang nämligen genom organisationer, folkrörelser och föreningar så att arbetarens röst kommer fram. Det är tydligt att Socialdemokraterna har arbetaren i centrum i sina argument för frihet i ett jämlikt och solidariskt samhälle. Arbetsgivaren är den som redan har en stor frihet och därför fokuserar Socialdemokraterna på hur denna frihet kan utjämnas inom varje företag. Socialdemokraterna jämför i citatet ovan marknaden med maktanspråk och därför hamnar demokratis betydelse av solidaritet och jämlikhet före marknadens vinstintresse. Marknaden lever nämligen på att den starke vinner över den svaga vilket inte innefattas i Socialdemokraternas demokratibegrepp.⁶⁶ Det är även intressant att analysera hur Socialdemokraterna ser på arbete. Eftersom arbetaren är i fokus och inte arbetsgivaren så blir som sagt demokratibegreppet mer fokuserat på den svaga, den som ensam inte har samma chans att bestämma. Dessa människor skulle exempelvis kunna vara sjuksköterskor, lärare, sophämtare, brevbärare och alla andra yrken där arbetaren inte har en lika stor frihet till självbestämmande. Den reformistiska socialismen riktar in sig just till arbetare och försöker utjämna maktstrukturer genom företagsdemokrati, alltså hur föreningar och organisationer påverkar företagets utveckling. Reformistiska socialister har försökt förändra ”ägande” begreppets betydelse genom åren. Ägande av produktionsmedel och kontroll över dem behöver inte vara samma sak, utan arbetarna kan fortfarande ha ett stort inflytande på styret. Denna idé går att till viss del urskilja i Socialdemokraternas partiprogram och kallas ofta för funktionssocialism.⁶⁷

Det är viktigt att lägga fokus kring Socialdemokraternas begrepp kring det gemensamma, nämligen solidariteten. Det är alla medborgare som bestämmer hur fördelningen av resurser ska se ut i samhället. Ditt eget vinstintresse kan inte gå före gruppens önskningar utan det kollektiva tänkandet gör att individens intressen förbises för majoritetens vilja. Detta skulle med säkerhet Moderaterna uttrycka vara ett hot mot friheten och alla människors rätt till självbestämmande men

⁶⁵ *Ibid*, 2013, s. 4.

⁶⁶ *Ibid*, 2013, s. 19.

⁶⁷ Larsson, 2010, s 89-90.

socialdemokraterna menar att det precis är detta som definierar friheten att tillsammans kunna bestämma och att ingen har mer frihet än den andra.

Den renodlade kapitalismen ska hållas isär från marknadsekonomin. Den är marknadens destruktiva sida. Den betecknar ett maktsystem, där den som äger kapitalet ges rätten att bestämma över alla andra intressen, och där människors värde och rättigheter bestäms av deras ekonomiska lönsamhet. Detta maktsystem skapar ofrihet för alla andra än de stora kapitalägarna. Det skapar en ojämn fördelning, stora orättvisor och kraftiga sociala spänningar inom och mellan länder. Det leder till allvarlig exploatering av miljö och naturtillgångar. Därför är socialdemokratin ett antikapitalistiskt parti.⁶⁸

I detta citat skiljs ekonomi tydligt från vad som är demokrati. Studien har tidigare redogjort att demokratin har företräde framför marknaden och därför heller inte en koppling till kapitalismen. Kapitalism skapar ett spelrum där den starke vinner över den svaga och bygger upp de maktstrukturer som Socialdemokraterna motsätter sig. Den ojämna fördelningen hör inte hemma i deras definition av solidaritet och maktstrukturerna förringar värdet av jämlikhet. Detta gör att lika stor frihet inte tilldelas alla utan enbart de som kan utnyttja den ojämlika maktbalans som råder. Dock erkänner Socialdemokraterna att marknaden, om än reglerad, fungerar som en katalysator för människors uppfinningsrikedom.⁶⁹ Socialdemokraterna kräver en stark balans mellan staten och den fria marknaden för att undvika enorma maktskillnader och risken för lågkonjunktur.

5.4 Socialdemokraternas definition av välfärdsbegreppet

Arbetet är grunden för människans frihet och välfärd. Deltagande i arbetslivet bidrar till såväl personlig utveckling som gemenskap. Full sysselsättning stärker löntagarna som kollektiv. Socialdemokratin hävdar att människors vilja till arbete är samhällets viktigaste tillgång. Varje människa har rätt och skyldighet att efter förmåga delta i arbetslivet. Alla har rätt till ett meningsfullt arbete.⁷⁰

Välfärd är kopplat till arbete. Arbetet är det som bygger upp gemenskapen och den personliga utvecklingen. Det kollektiva intresset ges större kraft med full sysselsättning, som nog de största partier dock skulle skriva under på men kanske med en annan formulering. Det intressanta i detta citat är att Socialdemokraterna plockar fram skyldigheten av att ha en rättighet. Det är människors rättighet att slippa leva under förtryck och att få ta del av det demokratiska samhället men välfärden

⁶⁸ Socialdemokraternas partiprogram, 2013, s. 10.

⁶⁹ *Ibid*, 2013, s. 10.

⁷⁰ *Ibid*, 2013, s. 8.

beror inte enbart på rättigheter utan också på skyldigheter. Kollektivet går ut på att man tillsammans bygger det samhälle som man vill ha och då måste alla individer till sin högsta förmåga delta i arbetslivet. En välfärd går alltså inte att bygga utan människor som har lust att bygga upp den. Skyldighetsaspekten är intressant eftersom rättighetsaspekten ofta är den som gör att folk dras till idéer. Att prata om skyldigheter och vad människor måste göra kan anses jobbigt eftersom det kräver någonting av befolkningen. Välfärden bygger på att alla uppfyller de skyldigheter som går att uppnå efter bästa förmåga. Enbart då skapas gemenskapen och kollektivets chans till att påverka och förstöra maktstrukturer. Att argumentera för ”Full sysselsättning” kan förknippas med liberalismen och Mills idé om medborgarkänsla och gemenskap där alla måste bidra för att skapa samhällets välfärd.⁷¹

Satsningar på välfärden ska därför ses som investeringar i mänskliga resurser, lika nödvändiga för samhällets modernisering som investeringar i forskning och utveckling, ny teknik och ny infrastruktur. Hela produktionslivet ska byggas upp för att ta tillvara idérikeedom och självständighet från alla verksamma, både anställda och företagare. Reglerna för företagsamheten ska vara tydliga och överskådliga. Forsknings- och utvecklingsarbete ska stimuleras. Nyföretagande, entreprenörskap och kooperativ och social företagsamhet ska stimuleras. En effektiv konkurrenslagstiftning ska motverka monopol och koncentration. Starka fackliga organisationer är nödvändiga för att hävda de anställdas gemensamma intressen vad gäller löner, arbetsmiljö, arbetstider och anställningsvillkor. Kollektivavtal är en nödvändig förutsättning för legitimiteten i arbetslivets spelregler och för arbetsfreden. En stark arbetsrättslig lagstiftning behövs som skydd för de anställda.⁷²

Detta citat används för att påvisa likheterna och skillnaderna mellan Moderaterna och Socialdemokraterna. Det tydliga likheterna går att antyda när båda menar att välfärden delvis byggs upp av människors uppfinningsrikeedom, forskning och entreprenörskap, vilket visar på att båda partierna kräver en viss fri marknad för att skapa utrymme för människor att utvecklas. Det som däremot Socialdemokraterna fokuserar på är att marknaden inte ska skena iväg utan att det måste finnas tydliga regleringar till hur anställda får utnyttjas. Välfärden bygger till viss del på en konkurrens menar de men samtidigt behövs det fackliga organisationer som kontrollerar så att de anställda kan åtnjuta de förbättringar som sker i ett vinstdrivande företag, eller att de inte blir totalt utelämnade vid en eventuell konkurs. Marknaden och den enskilde individen följer gemenskapens intressen vilket gör att den ledande elitens maktpåverkan minskar och hindrar att maktstrukturer skapas och orsakar ojämlikhet och förtryck. Frihet och välfärd kräver solidaritet för att den svage också ska känna tillhörighet med andra och få uttrycka sin åsikt. Det går att se tendenser av den

⁷¹ Larsson, 2010, s 36.

⁷² *Ibid*, 2013, s. 31.

liberala idén om att ha en marknad där konkurrens är nyttigt med en blandning av den reformistiska socialistiska idén om att man vill ha en fri marknad som kan styras med politiska medel, dock utan att behöva socialisera företagen.⁷³ Detta är en av de viktigaste delarna i den 'demokratiska' delen av socialismen.

Socialdemokraterna menar att ekonomiska situationer ska inte påverka välfärdsutbudet utan alla ska ha tillgång till ett rättvist system och där det solidariska får styra. Det viktiga att förstå i Socialdemokraternas tanke kring välfärden, och det som har diskuterats genom studien, är att den enskilda inte är fri om samhället inte är jämlikt och solidariskt eftersom en för okontrollerad marknad skapar maktstrukturer och bygger på de strukturer som redan finns idag.

6. Sammanställning, jämförelse och slutsats

Demokratibegreppet är för Moderaterna kopplat till en rättstat, äganderätten och varje människas frihet. Äganderätten kopplas till ekonomin, den fria marknaden, företagande, entreprenörskap, egen försörjning och konsumtion. Friheten är kopplat till människors uppfinningsrikedom, få regleringar, individen, konkurrens och utveckling. Det största fokuset ligger alltså på att individen ska vara så fri som möjligt i samhället. Rättsstaten är grunden för en demokrati men ska vara anpassad efter äganderätten och friheten. Alla tre begrepp omfamnar demokratibegreppet och de kluster av ord och termer runt omkring skapar en utvidgad syn på demokratin. Moderaterna verkar försöka definiera en ny idealbild av begreppet demokrati genom att anpassa begreppet frihet till att inte bara inbegripa frihet från förtryck utan även möjligheten till en ekonomisk frihet där samhället till största delen styrs av en öppen marknad och där demokrati kopplas ihop med konkurrens.

För Socialdemokraterna blir demokratibegreppet något annat eftersom det starkt kopplas ihop med solidaritet. Den intressanta skillnaden som uppstår är synsättet på 'gemenskap' mellan Moderaterna och Socialdemokraterna. Moderaterna menar att gemenskapen ska byggas kring individens frihet för att på så sätt skapa ett jämlikt samhälle. Socialdemokraterna är precis tvärtom och menar att individens frihet inte kan gå före gemenskapens intressen. Den största skillnaden som märks i definitionen av demokratibegreppet mellan de båda partierna blir därför den innebörd frihetsbegreppet får. I klustret av alla de termer och ord som definierar demokrati kopplas mycket till hur fri människan är och vad som definierar denna frihet. För Moderaterna är det en fri marknad

⁷³ Larsson, 2010, s 90.

och för Socialdemokraterna är det friheten av att kunna påverka samhället tillsammans med andra under lika omständigheter. Frihet är för Socialdemokraterna en möjlighet för den svaga att påverka samhället.

Det har genom studien verkat som att Moderaterna och Socialdemokraterna har två olika målgrupper. Båda partierna hänvisar till att välfärd är kopplat till arbete men båda definierar arbeten olika. Moderaterna lägger stort fokus på privata arbetsgivare genom att diskutera entreprenörskap, fritt företagande och en fri marknad. Socialdemokraterna fokuserar på arbetstagaren och hur fackliga organisationer och regleringar kan styra att företagande och entreprenörskap inte spårar ur. På detta sätt vill Moderaterna bygga en välfärd där den fria marknaden får bestämma och Socialdemokraterna menar då att detta skapar för stora klasskillnader och maktstrukturer som skapar ojämlikhet. Moderaterna hävdar att detta skapar störst frihet för individen och Socialdemokraterna menar på att individens frihet styrs av de maktstrukturer som redan finns i samhället och detta kan enbart förändras genom att mer solidariskt fördela de resurser som finns i samhället.

Som en slutsats går att påpeka det som nämndes tidigare i studien, nämligen att demokratibegreppet och välfärdsbegreppet inte har några lexikaliska definitioner och förändras beroende på vem som talar. Inget av partierna vill dock att staten ska försvinna eller att den fria marknaden ska upphöra vilket gör att de blandar olika ideologiska inriktningar. Moderaterna skulle kunna klassas som liberala då deras tre begrepp som definierar demokratin går att koppla till Lockes idéer, men det går även att urskilja både konservativa inslag så som ett starkt försvar och reformistiskt socialistiska inslag som exempelvis medarbetarinflytande. Socialdemokraterna skulle kunna klassas som reformistiska socialister men har även influenser av liberalismens idé om den fria marknaden. Detta betyder att Moderaterna och Socialdemokraterna skulle kunna ses som att de står varandra nära i svensk politik, dock så finns en betydande skillnad och det är just hur frihetsbegreppet tolkas. Analysen av detta begrepp visar på två helt olika partier samtidigt som andra delar av studien pekar på en tydlig ideologisk likhet.

I och med denna slutsats så går det att dra paralleller till SOM-institutets rapport *Fragment*, att ideologierna idag möjligtvis håller på att fragmenteras, eller i alla fall bli mer koncentrerade genom att urskiljas enbart i sakfrågor. Väljarna engagerar sig i de frågor man finner intressanta och struntar i den ideologiska helheten.⁷⁴ Andra forskare så som Jonas Hinnfors är inne på samma spår och menar att det bland annat var Socialdemokraternas kunnande i sakfrågor som gjorde att de vann

⁷⁴ Sandberg, Linn, Bjereld Ulf, ”Politiskt deltagande och engagemang i en digital kontext”, i Bergström et. al. *Fragment*, 2015, s 523.

valet 2014. Sakfrågor har tydligen blivit viktigare för väljarna och detta kan göra så att den ideologi som kommer fram i parti- och idéprogrammet inte går att genomföra och därför inte syns lika tydligt.⁷⁵ Studien bekräftar även Ekengren och Oscarssons syn på att Moderaternas partiprogram innehåller inslag som pekar på att Moderaterna och Socialdemokraterna står ganska nära varandra när det kommer till socialpolitiken. Det är dessa närmanden mellan Socialdemokraterna och Moderaterna som har gett andra partier möjlighet att ta steget fram, precis som Sverigedemokraterna har gjort.⁷⁶ Dagens parlamentariska läge gör även att det blir svårt att lägga fram tydliga ideologiska förslag i riksdagen då inget parti idag kan ha majoritet och därför måste söka stöd hos andra partier. Detta gör att den ideologiska hållningen inte blir lika tydlig, men genom att studera partiprogrammen så går det fortfarande att hitta tydliga ideologiska skillnader mellan Moderaterna och Socialdemokraterna. Detta är precis som Millares menar nämligen att det är viktigt att gräva djupt i begrepp för att på så sätt få en klar uppfattning kring dess betydelse.

För att koppla denna studies forskning till min teoretiska utgångspunkt så skulle det centrala i partiernas ideologi ligga på hur de använder begreppet frihet. Det är en väsentlig skillnad att se frihet i en gemenskap och se den från individ till individ. Det är en stark koppling mellan hur demokrati- och välfärdsbegreppet uppfattas genom att enbart studera klustret av idéer som kopplas till deras frihetsbegrepp. Även om det går att urskilja en grundprincip av hur ett demokratiskt samhälle ska utformas som båda partierna kan skriva under på, så ligger den väsentliga skillnaden i hur läsaren uppfattar frihet i och med de närliggande begreppen. Detta gör att de närliggande begreppen har en extremt stor betydelse i hur ett begrepp ska tolkas och vilken innebörd detta får.

Efter denna analys accepterar studien Millares synsätt på en ideologisk utveckling eftersom både parti- och idéprogrammet präglas av idéer från olika ideologier. Detta tyder enbart på en utveckling av deras ideologiska tänk som anpassas till dagens samhälle, precis som har skett genom alla århundraden när det kommer till ideologi. Med detta sagt så menar inte forskningen att Tingsten har fel utan enbart att Millares teori kan gå att tillämpa på denna studie, men för vidare analys krävs en djupare forskning med praktiska inslag. Det skulle gå att hävda att Tingsten har rätt eftersom många ideologier har blandats ihop och att dagens partier accepterar delar av varandras åsikter. Det som dock händer i och med att hävda att Tingsten har rätt är att man lätt glömmer att se till de små delarna som kan påverka de stora, som i det här fallet hur närliggande och perifera begrepp påverkar definitionen av demokrati och välfärd.

⁷⁵ Hinnfors, 2015, s 138, 139-141.

⁷⁶ Ekengren, Oscarsson, 2015, s 155-156, 158-162.

Utan forskning på detta område urskiljs inte de ideologiska skillnaderna på ett bra sätt vilket gör att partier vars ideologi tydligare går att utforma, så som Sverigedemokraternas, kan fånga upp de väljare som inte finner sig själva i dagens avpolitiserade klimat. Denna studie har försökt att visa på de centrala ideologiska skillnaderna i parti och idéprogrammet och lyft fram de begrepp som definierar de skillnader som finns i vårt samhälle som präglas av liberala, konservativa och reformistiskt socialistiska idéer.

7. Referenser

Primärmaterial

Nya Moderaterna, ”Ansvar för hela Sverige”, Moderaternas idéprogram, 2013.

Socialdemokraterna, ”Ett program för förändring, Socialdemokraternas partiprogram, 2013.

Sekundärmaterial

Beckman, Ludvig, *Grundbok i idéanalys; Det kritiska studiet av politiska texter och idéer*, Santerus Förlag, Estland, 2005.

Beckman, Ludvig *Herbert Tingsten - idékritikens fader*, Statsvetenskapliga förbundet, Statsvetenskaplig Tidskrift 2006.

Bergström, Annika, Bengt Johansson, Henrik Oscarsson och Maria Oskarson (red.) *Fragment*. SOM-institutet, 2015

Ekgren, Ann-Marie, Oscarsson, Henrik ”Ett liv efter Nya Moderaterna?”, Statsvetenskaplig Tidskrift. 2015, Vol. 117 Issue 2.

Hinnfors, Jonas, ”Socialdemokraterna: Från klar vaghet till vag klarhet.”, Statsvetenskaplig Tidskrift. 2015, Vol. 117 Issue 2.

Larsson, Reidar, *Politiska ideologier i vår tid*, Studentlitteratur, Lund, 2010.

Millares, Matilde, *Att välja välfärd; politiska berättelser om valfrihet*, Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet, Stockholm, 2015.

Nationalencyklopedin, sökord: *Demokrati*, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/demokrati>, Hämtat: 2015-05-10.

Nationalencyklopedin, sökord: *Ideologi*, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/ideolog>, Hämtat: 2015-05-14 och 2015-05-26

Nationalencyklopedin, sökord: *Partiprogram*, <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/partiprogram>, Hämtat: 2015-05-21.

Nya Moderaterna, ”Nato”, <http://www.moderat.se/forsvar/nato>, Publicerad: 2015-03-20 Hämtad: 2015-05-18.

Regeringskansliet, ”Grundläggande fri- och rättigheter”, *Regeringen och departementen*, <http://www.regeringen.se/sb/d/504/a/3027>, Publicerad: 2004-13-02, Hämtad: 2015-05-14.

SCB, Partisymptiundersökningen (PSU) november 2013.

Skovdal, Bernt, *Tingsten, totalitarismen och ideologierna*, Brutus Östlings Bokförlag, Stockholm/Stehag, 1992.

Tingsten, H, *Från idéer till idyll: den lyckliga demokratien*, Norstedts, Stockholm. 1966.